DOMSTOLENS KENDELSE (Første Afdeling)
27. februar 2003 *

I sag C-82/02,

angående en anmodning, som Hof van Cassatie (Belgien) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager,

Agence maritime Lalemant NV

mod

Malzfabrik Tivoli GmbH,

Malteurop GIE,

Belgisch Interventie- en Restitutiebureau,

* Processprog: nederlandsk.

og

Malzfabrik Tivoli GmbH

mod

Belgisch Interventie- en Restitutiebureau,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 9, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2730/79 af 29. november 1979 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 317, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 3826/85 af 23. december 1985 (EFT L 371, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Wathelet, og dommerne P. Jann og A. Rosas (refererende dommer),

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: R. Grass,

efter at den forelæggende ret er blevet underrettet om, at Domstolen har til hensigt at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3,

efter at de interesserede parter, der er nævnt i artikel 20 i EF-statutten for Domstolen, er blevet anmodet om at fremkomme med deres eventuelle bemærkninger hertil,

efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Kendelse

1 Ved dom af 28. februar 2002, indgået til Domstolen den 12. marts 2002, har Hof van Cassatie i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 9, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2730/79 af 29. november 1979 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 317, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 3826/85 af 23. december 1985 (EFT L 371, s. 1, herefter »forordning nr. 2730/79«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst i sagerne mellem bl.a. selskabet Agence maritime Lalemant NV (herefter »Lalemant«) og Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (det belgiske interventions- og restitutionskontor, herefter »BIRB«) vedrørende tildeling af eksportrestitutioner til maltladninger, som blev eksporteret i september og oktober 1986.

Retsforskrifter

Eksportrestitutioner

3 De fællesskabsretlige bestemmelser, som finder anvendelse på de forskellige sektorer i den fælles landbrugspolitik, bestemmer, for så vidt det er nødvendigt for at kunne eksportere et produkt, at forskellen mellem produktets pris på verdensmarkedet og prisen i Fællesskabet kan udlignes ved en eksportrestitution.

4 På tidspunktet for sagens faktiske omstændigheder var mulighederne for tildeling af en sådan eksportrestitution til kornsektoren fastsat i artikel 16 i Rådets forordning (EØF) nr. 2727/75 af 29. oktober 1975 om den fælles markedsordning for korn (EFT L 281, s. 1).

5 På samme tidspunkt var de fælles bestemmelser for anvendelse af ordningen vedrørende eksportrestitutioner reguleret ved forordning nr. 2730/79.

6 I overensstemmelse med sidstnævnte forordnings artikel 3 og 4 skal en eksportør, som ønsker at opnå eksportrestitution, fremlægge en udførselsangivelse. Den dag, på hvilken toldvæsenet antager dette dokument, betragtes som »udførselsdagen«, der gør det muligt at fastsætte et restitutionsbeløb. Antagelsen af udførselsangivelsen anses ved anvendelse af denne forordning også for afslutning af udførselstoldformaliteterne, og den medfører, at de pågældende produkter anbringes under toldkontrol, indtil de forlader Fællesskabet, eller, i det konkrete tilfælde, indtil de har nået deres destination.

Forpligtelsen til at lade produkter udføre fra Fællesskabets geografiske område

7 Fjerde og femte betragtning til forordning nr. 2730/79 er affattet som følger:

»[D]e af Rådet vedtagne almindelige regler bestemmer, at restitutionen betales, når der føres bevis for, at produkterne er blevet udført fra Fællesskabet; for at nå frem til en ensartet fortolkning af begrebet udførsel fra Fællesskabet bør det, at produkter forlader Fællesskabets geografiske område, lægges til grund herfor.

Af hensyn til kommunen Livignos særlige beliggenhed i Italien bør produkter, som forsendes til denne kommune, betragtes som produkter, der sendes ud af Fællesskabet«.

8 Artikel 9 i forordning nr. 2730/79 fastsætter:

»1. Uden at dette i øvrigt berører bestemmelserne i artikel 10, 20 og 26, udbetales restitutionen kun, hvis der føres bevis for, at det produkt, for hvilket udførselstoldformaliteterne er blevet afsluttet, senest 60 dage efter dagen for afslutningen af disse formaliteter har:

— nået sin destination i uforandret stand i de i artikel 5 omhandlede tilfælde

eller

— i de øvrige tilfælde forladt Fællesskabets geografiske område i uforandret stand.

[...]

2. I denne forordning:

— anses produkter for at være kommet uden for Fællesskabets geografiske område, når de er sendt til steder, som, skønt disse udgør en del af en medlemsstats geografiske område, henhører under et tredjelands toldområde; derimod anses produkterne ikke for at være kommet uden for Fællesskabets

geografiske område, når de er sendt til steder, som, skønt disse udgør en del af et tredjelands geografiske område, henhører under Fællesskabets toldområde

— anses kommunen Livignos område for ikke at udgøre en del af Fællesskabets geografiske område

— anses De Kanariske Øer, Ceuta og Melillas områder for ikke at udgøre en del af Fællesskabets geografiske område

— anses levering af proviant til de i artikel 19b, stk. 1, litra a), nævnte platforme i alle tilfælde for at have forladt Fællesskabets geografiske område.«

9 Artikel 10 i forordning nr. 2730/79 bestemmer, at eksportøren under visse betingelser ud over at bevise, at det pågældende produkt har forladt Fællesskabets geografiske område, også skal bevise, at det er indført i et tredjeland. Forordningens artikel 20, som finder anvendelse i tilfælde af differentiering af restitutionssatsen efter destination, indebærer, at der skal føres bevis for, at toldformaliteterne ved overgang til fri omsætning i tredjelandet er afsluttet. Samme forordnings artikel 26, som særligt gælder for produkter bestemt til proviantering af skibe eller luftfartøjer, giver medlemsstaterne mulighed for at forudbetale eksportøren restitutionens nettobeløb, såfremt visse særlige betingelser er opfyldt, bl.a. at produkterne er anbragt i proviantoplag under toldkontrol.

Forudbetaling af eksportrestitutioner

10 Forordning nr. 2730/79 bestemmer i artikel 2, at den finder anvendelse med forbehold af fællesskabsbestemmelserne vedrørende ordningen med forudbetaling af eksportrestitutioner.

11 På tidspunktet for sagens faktiske omstændigheder var området reguleret ved Rådets forordning (EØF) nr. 565/80 af 4. marts 1980 om forudbetaling af eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 62, s. 5), og Kommissionens forordning (EØF) nr. 798/80 af 31. marts 1980 om gennemførelsesbestemmelser for forudbetaling af eksportrestitutioner og positive monetære udligningsbeløb for landbrugsprodukter (EFT L 87, s. 42).

12 Således præciseres det i femte betragtning til forordning nr. 565/80, at udbetaling af et beløb svarende til eksportrestitutionen på ingen måde berører de betingelser, hvorunder retten til en sådan restitution opstår.

13 I medfør af artikel 5, stk. 1, i forordning nr. 565/80 kan en eksportør få udbetalt et beløb svarende til eksportrestitutionen, så snart produkterne eller varerne er anbragt på toldoplag eller i frizone med henblik på udførsel inden for en bestemt frist.

14 I det tilfælde skal eksportøren ifølge bestemmelserne i forordning nr. 798/80 indgive en betalingsangivelse og stille sikkerhed for, at fristerne i de anvendelige bestemmelser overholdes, og at tilbagebetaling af de skyldige beløb kan ske i tilfælde, hvor det restitutionsbeløb, som eksportøren har ret til, er lavere end det forudbetalte beløb.

15 I overensstemmelse med artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 798/80 er den periode, hvor produkterne eller varerne kan opbevares på toldoplag eller i frizone, seks måneder fra datoen for antagelsen af betalingsangivelsen. Samme forordnings artikel 11, stk. 3, bestemmer bl.a., at inden 60 dage fra den dag, fra hvilken produkterne eller varerne ikke længere er omfattet af ordningen i artikel 5 i forordning nr. 565/80, skal de forlade Fællesskabets geografiske område.

Tvisterne i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

16 Det fremgår af forelæggelsesdommen, at det franske selskab Malteurop GIE (herefter »Malteurop«) rettede henvendelse til Lalemant for at udføre de nødvendige formaliteter og foranstaltninger i forbindelse med udskibningen af nogle ladninger malt fra Antwerpen (Belgien) til Algeriet.

17 Malteurop meddelte den 23. juni 1986 Lalemant, at der skulle afskibes 1 000 tons. Selskabet anmodede i en fransk skrivelse om, at der på vegne af Malzfabrik Tivoli GmbH (herefter »Tivoli«) blev »oprettet et toldoplag« på 1 000 tons malt senest den 30. juni 1986.

18 Den 27. juni 1986 var toldformaliteterne afsluttet med oprettelsen af et T5-dokument for udførsel af 1 000 tons malt.

19 Visse ladninger malt forlod først Fællesskabets geografiske område henholdsvis den 19. september 1986 (450 tons) og den 4. oktober 1986 (150 tons), dvs. mere end 60 dage efter afslutningen af toldformaliteterne vedrørende udførsel.

20 Den 20. januar 1987 indgav Lalemant en ansøgning om eksportrestitutioner på vegne af Tivoli. Disse restitutioner blev udbetalt.

21 Efter at de tyske myndigheder havde foretaget en undersøgelse og godtgjort, at 600 tons malt havde forladt Fællesskabets område mere end 60 dage efter afslutningen af toldudførselsformaliteterne, anlagde den belgiske stat ved den tjenestegren, der er restitutionsansvarlig, for hvem BIRB er indtrådt, to sager mod Lalemant og Tivoli med påstand om tilbagebetaling af restitutionerne. Påstandene vedrører henholdsvis et beløb på 1 193 973 BEF og 3 581 919 BEF. Lalemant adciterede firmaet Malteurop som regrespligtig tredjemand med krav om friholdelse, og Tivoli fremsatte regreskrav mod Lalemant.

22 I forbindelse med pådømmelsen af tvisterne i hovedsagen og navnlig af Lalemants anbringende om, at varer, der er anbragt på et toldoplag, skal anses for at have forladt Fællesskabets geografiske område i henhold til artikel 9, stk. 1, i

forordning nr. 2730/79, har Hof van Cassatie fundet det nødvendigt at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 9, stk. 1, første punktum, i forordning (EØF) nr. 2730/79 af 29. november 1979 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter fortolkes således, at varer, der udføres til tredjelande, og for hvilke udførselstoldformaliteterne er blevet afsluttet, anses for at have forladt Fællesskabets geografiske område, når de faktisk har forladt Fællesskabets område, eller når de anbringes i et toldoplag?«

23 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 kan fortolkes således, at udtrykket »Fællesskabets geografiske område« henviser til et fysisk begreb eller om betingelsen om, at et produkt, for hvilket der er anmodet om eksportrestitutioner, skal have forladt Fællesskabets geografiske område, er opfyldt, når produktet er anbragt på et toldoplag.

24 Da besvarelsen af dette spørgsmål ikke giver anledning til rimelig tvivl, har Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3, underrettet den nationale ret om, at den har til hensigt at træffe afgørelse ved begrundet kendelse, og har samtidig anmodet de interesserede parter, der er nævnt i artikel 20 i EF-statutten for Domstolen, om at fremsætte deres eventuelle bemærkninger hertil. Kun hovedsagernes parter, Lalemant og BIRB samt Kommissionen har fulgt Domstolens opfordring og oplyst, at de ikke havde bemærkninger.

Indlæg til Domstolen vedrørende det præjudicielle spørgsmål

25 Lalemant har anført, at det præjudicielle spørgsmål bør besvares med, at varer, som er anbragt på et toldoplag straks efter afslutningen af toldformaliteterne, mens de afventer skibstransport til et tredjeland, på tidspunktet for denne anbringelse skal anses for at have forladt Fællesskabets geografiske område i henhold til artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79.

26 Lalemant henviser til Domstolens dom af 22. oktober 1987 (sag 337/85, Irland mod Kommissionen, Sml. s. 4237), hvori Domstolen med hensyn til udbetaling af eksportrestitution fastslog, at såfremt varer, der er udført ad søvejen, gøres til genstand for en omladning i en anden havn i Fællesskabet end afskibningshavnen, må den første afskibningshavn antages at være den havn, hvor varerne forlader Fællesskabets geografiske område i henhold til artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79. På det grundlag drages den konklusion, at produktet skal anses for at have forladt dette område, ikke kun, når det faktisk er udført, men også, når udførselsformaliteterne i samme forordnings artikel 3 og 4 er afsluttet.

27 Det er tilfældet, såfremt produkterne straks anbringes på et toldoplag i afventning af forsendelse til et tredjeland. Produkterne mister således deres status som fællesskabsgods og er ikke længere i fri omsætning på fællesmarkedet. De kan navnlig kun være genstand for bestemte handlinger (dom af 20.4.1983, sag 49/82, Kommissionen mod Nederlandene, Sml. s. 1195), hvilket adskiller anbringelsen på et toldoplag fra den blotte anbringelse under toldkontrol i henhold til artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 2730/79.

28 Denne fortolkning af artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 støttes af artikel 5 i forordning nr. 565/80, som bestemmer, at eksportrestitutionen kan forudbetales for produkter eller varer, der er anbragt på toldoplag eller i frizone med henblik på udførsel inden for en bestemt frist, samt af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 798/80, der præciserer, at varerne eller produkterne skal forlade Fællesskabets geografiske område inden 60 dage fra den dag, fra hvilken de ikke længere er omfattet af ordningen i artikel 5 i forordning nr. 565/80.

29 BIRB, den italienske regering og Kommissionen er derimod af den opfattelse, at det i henhold til artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 er påkrævet, at produkterne faktisk har forladt Fællesskabets geografiske område.

30 De har nemlig gjort gældende, at forordning nr. 2730/79 henviser til et »geografisk område« som fysisk begreb og ikke til et »toldområde« som retligt begreb. De har til støtte for sondringen henvist til fjerde betragtning til denne forordning.

31 De anfører, at nævnte forordning udtrykkeligt fastsætter undtagelserne til definitionen af et geografisk område, såsom anbringelse i oplag under toldkontrol med henblik på proviantering af skibe eller luftfartøjer, udførsel af produkter til områder, der — selv om de udgør en del af det geografiske område i en medlemsstat — er omfattet af toldområdet i et tredjeland eller tilfældet med Livigno kommune, der ligger i Italien, men omfattes af en særlig toldordning.

32 De har endvidere gjort gældende, at fællesskabslovgiver ligeledes burde have vedtaget en særlig bestemmelse, som gjorde det muligt at sidestille begreberne »geografisk område« og »toldområde«. BIRB oplyser i denne forbindelse, at

såfremt fællesskabslovgiver havde tilsigtet at sidestille en anbringelse under toldkontrol med den omstændighed, at godset forlader området, ville man have betinget udbetalingen af eksportrestitution af, at toldmyndighederne antager udførselsangivelsen.

33 Kommissionen har anført, at en fortolkning, hvorefter produkterne fysisk skal have forladt Fællesskabets geografiske område, har støtte i artikel 10-12 i forordning nr. 2730/79, og i Domstolens dom af 12. december 1985, Metelmann (sag 276/84, Sml. s. 4057). Denne dom vedrørte et produkt, som efter afslutning af toldudførselsformaliteterne var blevet anbragt i et toldoplag, hvor det blev ompakket i forskellige enheder og senere forlod Fællesskabets geografiske område. Det fremgår uden videre af denne dom, at det i henhold til samme forordnings artikel 9, stk. 1, kræves, at produktet faktisk forlader Fællesskabets geografiske område og ikke kun, at det er blevet anbragt på et toldoplag.

34 BIRB har endvidere oplyst, at det for den nationale ret med urette blev gjort gældende, at varerne var blevet anbragt på toldoplag. Der var nemlig ingen opbevaringsangivelse. Der er kun udstedt en udførselsangivelse for varerne i form af udførselsdokument EX69, hvorefter de blev anbragt under toldkontrol og midlertidigt opbevaret i en kornsilo, hvor de afventede et skib.

Domstolens bemærkninger

35 For det første bemærkes, at betingelsen i artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79, hvorefter varer skal have forladt Fællesskabets geografiske område, henviser til et fysisk begreb og ikke til et toldområde som retligt begreb.

36 Denne fortolkning støttes af fjerde betragtning til forordning nr. 2730/79, der præciserer, at henvisningen til begrebet »geografisk område« er valgt for at nå frem til en ensartet fortolkning af begrebet udførsel fra Fællesskabet.

37 Endvidere er det kun denne fortolkning, der giver mening i forhold til de forskellige præciseringer i artikel 9, stk. 2, og i forhold til femte betragtning til samme forordning vedrørende forskellige omstændigheder, hvor begreberne vedrørende »geografisk område« og »toldområde« ikke overlapper hinanden.

38 For det andet bør der lægges vægt på, at anbringelsen af varer under toldkontrol ikke kan sidestilles med deres udførsel fra Fællesskabets geografiske område. I modsat fald ville betingelsen i artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 ikke have nogen berettigelse, og eksportrestitutionerne ville kunne udbetales fra afslutningen af udførselsformaliteterne i nævnte forordnings forstand.

39 Denne fortolkning af artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 støttes af samme forordnings artikel 26, som særligt gælder for produkter bestemt til proviantering. Artikel 26 fastsætter udtrykkeligt, under hvilke særlige omstændigheder en anbringelse af sådanne produkter på oplag under toldkontrol giver mulighed for at forudbetale eksportrestitutioner.

40 Dommen i sagen Irland mod Kommissionen står ikke i modsætning til denne fortolkning. Det bør fremhæves, at sagen, der gav anledning til denne dom,

vedrørte de særlige forhold omkring søtransport i forbindelse med omladning, som under visse omstændigheder er nødvendige, og på grundlag af hvilke udvalget for fællesskabsforsendelse i en udtalelse fra 1973 præciserede begrebet vedrørende afgang fra Fællesskabets geografiske område.

41 For det tredje — for så vidt spørgsmålet om, hvorvidt anbringelse af varer på toldoplag er relevant for omstændighederne i hovedsagen, således som de er beskrevet af den forelæggende ret — må det påpeges, at de for eksportrestitutioner gældende bestemmelser på tidspunktet for omstændighederne i hovedsagen fastsætter to forskellige ordninger. Eksportøren kan i overensstemmelse med forordning nr. 2730/79 gennemføre direkte udførsler eller kun udføre varer efter en forudgående opbevaring på toldoplag i henhold til artikel 5 i forordning nr. 565/80.

42 Såfremt eksportøren anmoder om restitution til direkte udførsler, skal han indgive en udførselsangivelse og anbringe varerne under toldkontrol, hvor de kan opbevares i højst 60 dage. Såfremt eksportøren anmoder om forudbetaling af restitutioner for varer på forudgående opbevaring, skal han indgive en betalingsangivelse og anbringe varerne på toldoplag, hvor de kan opbevares i højst seks måneder, idet eksportøren skal gennemføre udførselsformaliteterne inden for denne frist og derefter udføre varerne inden for de næste 60 dage.

43 Det fremgår af disse to ordninger, når de sammenholdes, at den eksportør, der har afsluttet udførselstoldformaliteterne i henhold til forordning nr. 2730/79, forpligter sig endeligt til at udføre varerne inden for en frist på 60 dage fra den dag, hvor udførselsangivelsen antages, og kan således ikke længere vælge at modtage forudbetaling af restitutioner efter en opbevaring af varerne på toldoplag i henhold til ordningen i forordning nr. 565/80.

44 En anbringelse på toldoplag med henblik på at modtage forudbetaling af restitutioner, som fastsat i artikel 5 i forordning nr. 565/80, kan således kun ske i fasen forud for afslutningen af udførselstoldformaliteterne, og hvis der er indgivet en betalingsangivelse.

45 Heraf følger, at Lalemants fortolkning af artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79, hvorefter udførsel fra Fællesskabets geografiske område sker ved at anbringe produktet på toldoplag, er åbenbart ubegrundet.

46 Det følger af ovenstående, at artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2730/79 skal fortolkes således, at udtrykket »Fællesskabets geografiske område« henviser til et fysisk begreb, og at betingelsen om, at et produkt, for hvilket der er anmodet om eksportrestitutioner, skal have forladt Fællesskabets geografiske område, ikke er opfyldt ved anbringelse af produktet under toldkontrol eller ved anbringelse på toldoplag.

Sagens omkostninger

47 De udgifter, der er afholdt af den italienske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Hof van Cassatie ved dom af 28. februar 2003, for ret:

Artikel 9, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2730/79 af 29. november 1979 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter, som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 3826/85 af 23. december 1985, skal fortolkes således, at udtrykket »Fællesskabets geografiske område« henviser til et fysisk begreb, og at betingelsen om, at et produkt, for hvilket der er anmodet om eksportrestitutioner, skal have forladt Fællesskabets geografiske område, ikke er opfyldt ved anbringelse af produktet under toldkontrol eller ved anbringelse på toldoplag.

Således bestemt i Luxembourg den 27. februar 2003.

R. Grass — Justitssekretær

M. Wathelet — Formand for Første Afdeling